A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2006. szeptember 12. *

A C-131/03. P. sz. ügyben,

az **R. J. Reynolds Tobacco Holdings Inc.** (székhelye: Winston-Salem, Észak-Karolina [Amerikai Egyesült Államok]),

az **RJR Acquisition Corp.** (székhelye: Wilmington, New Castle, Delaware [Amerikai Egyesült Államok]),

az **R. J. Reynolds Tobacco Company** (székhelye: Jersey City, New Jersey [Amerikai Egyesült Államok]),

az **R. J. Reynolds Tobacco International Inc.** (székhelye: Dover, Kent, Delaware [Amerikai Egyesült Államok]),

a **Japan Tobacco Inc.** (székhelye: Tokió [Japán])

(képviseli őket: P. Lomas solicitor és O. W. Brouwer ügyvéd)

fellebbezőknek

* Az eljárás nyelve: angol.

a Bíróság alapokmányának 56. cikke alapján 2003. március 24-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

a **Philip Morris International Inc.** (székhelye: Rye Brook, New York [Amerikai Egyesült Államok])

felperes az elsőfokú eljárásbana T-377/00. és a T-272/01. sz. ügyekben,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: C. Docksey, X. Lewis és C. Ladenburger, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

támogatják:

az **Európai Unió Tanácsa** (képviselik: M. Bishop és T. Blanchet, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Spanyol Királyság** (képviseli: N. Díaz Abad, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Francia Köztársaság** (képviseli: G. de Bergues, meghatalmazotti minőségben),

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: M. Fiorilli avvocato dello Stato, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Portugál Köztársaság** (képviselik: L. I. Fernandes és A. Seiça Neves, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Finn Köztársaság** (képviselik: T. Pynnä és A. Guimaraes-Purokoski, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg),

az **Európai Parlament** (képviselik: H. Duintjer Tebbens és A. Baas, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

beavatkozók az elsőfokú eljárásban,

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: M. Lumma és W.-D. Plessing, meghatalmazotti minőségben),

a **Görög Köztársaság**

beavatkozók az elsőfokú eljárásban a T-260/01. és a T-272/01. sz. ügyekben,

a **Holland Királyság** (képviseli: J. van Bakel, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozó az elsőfokú eljárásban
a T-379/00., a T-260/01. és a T-272/01. sz. ügyekben,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Schiemann és J. Makarczyk tanácselnökök, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr (előadó), P. Kūris, Juhász E., J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits és A. Ó Caoimh bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. január 24-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2006. április 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Fellebbezésükben a fellebbezők az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának a T-377/00., T-379/00., T-380/00., T-260/01. és T-272/01. sz., Philip Morris és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. január 15-én hozott ítéletének

(EBHT 2003, II-1. o., a továbbiakban: a megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kérik; ezzel az ítéletével az Elsőfokú Bíróság – mint elfogadhatatlant – elutasította a fellebbezőknek az Európai Közösségek Bizottságának egyrészt „a Bizottság nevében egyes amerikai cigarettagyártók ellen polgári jogi igény érvényesítését elvi szinten" jóváhagyó 2000. július 19-i határozatának (amelynek végrehajtásaként a Philip Morris-csoport [a továbbiakban: Philip Morris] és a Reynolds-csoport [a továbbiakban: Reynolds] több társasága, valamint a Japan Tobacco, Inc. [a továbbiakban: Japan Tobacco] ellen a United States District Court, Eastern District of New York [az Amerikai Egyesült Államok egyik szövetségi bírósága, a továbbiakban: District Court] előtt polgári jogi igényt érvényesítő kereset indult), másrészt pedig „az előző eljárásban alperes cigarettagyártó csoportok ellen az amerikai bíróságok előtt újabb polgári jogi igénynek a Közösség és legalább egy tagállam általi közös érvényesítését elvi szinten" jóváhagyó 2001. július 25-i határozatának (a továbbiakban: a vitatott határozatok) megsemmisítésére irányuló keresetét.

A jogvita alapját képező tényállás

2 A jogvita alapját képező tényállást a megtámadott ítélet a következőképpen írja le:

„1 Az Európai Közösségbe irányuló cigarettacsempészet elleni harc keretében a Bizottság 2000. július 19-én jóváhagyta »elvi szinten a Bizottság nevében egyes amerikai cigarettagyártók elleni polgári jogi igény érvényesítését«. Úgy határozott továbbá, hogy erről megfelelő úton tájékoztatja az Állandó Képviselők Bizottságát (Coreper), és felhatalmazta a Bizottság elnökét, valamint a Bizottság költségvetésért felelős tagját arra, hogy a jogi szolgálatot utasítsák a szükséges intézkedések megtételére.

2 2000. november 3-án »a saját és a tagállamok (amelyek képviseletére hatáskörrel rendelkezik) nevében eljáró« Bizottság által képviselt Európai Közösség polgári jogi igényt érvényesítő keresetet indított [a Philip Morris, a Reynolds és a Japan Tobacco] ellen [a District Court] előtt.

3 E keresetében (a továbbiakban: első kereset) a Közösség az állította, hogy a felperesek (dohánygyártó vállalatok) részt vesznek az Európai Közösség területére történő cigarettabejuttatással és -elosztással foglalkozó csempészeti rendszerben. A Közösség keresete többek között az ebből a csempészeti rendszerből származó és elsősorban a vámok és a hozzáadottérték-adó (HÉA) (amelyeket törvényes behozatal esetében befizettek volna) tekintetében felmerülő veszteségekből adódó kárának megtérítésére, valamint a kifogásolt magatartás folytatásától való eltiltásra irányult.

4 A Közösség kereseti kérelmeit az Egyesült Államoknak a Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act 1970 szövetségi törvényére (a továbbiakban: RICO), valamint a *common law* bizonyos elméleteire – éspedig a »common law fraud«, a »public nuisance" és az „unjust enrichment« – alapította. A RICO célja a szervezett bűnözés elleni küzdelem, többek között a gazdasági szereplők büntetendő cselekményei üldözésének megkönnyítésével. Ennek érdekében keresetindítási jogot biztosít a magánfél részére. A polgári jogi igény érvényesítésének bátorítása érdekében a RICO úgy rendelkezik, hogy a magánfél felperesnek a bíróság a ténylegesen elszenvedett kár háromszorosának megfelelő kártérítést (treble damages) ítélhet meg.

5 2001. július 16-i határozatával a District Court elutasította az Európai Közösség kereseti kérelmeit.

6 2001. július 25-én a Bizottság jóváhagyta »elvi szinten az előző eljárásban alperes cigarettagyártó csoportok ellen az amerikai bíróságok előtt újabb polgári

jogi igénynek a Közösség és legalább egy tagállam általi közös érvényesítését«. Felhatalmazta továbbá a Bizottság elnökét, valamint a Bizottság költségvetésért felelős tagját arra, hogy a jogi szolgálatot utasítsák a szükséges intézkedések megtételére.

7 2001. augusztus 6-án a Bizottság – az Európai Közösség és azon tagállamok nevében eljárva, amelyek képviseletére jogosult volt –, valamint a saját nevében eljáró tíz tagállam, tudniillik a Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, a Portugál Köztársaság és a Finn Köztársaság, újabb, polgári jogi igényt érvényesítő keresetet (a továbbiakban: második kereset) indított a Philip Morris és a Reynolds ellen a District Court előtt. E keresetében a Közösség kérelmeit már nem a RICO-ra, hanem kizárólag a *common law-nak* az első keresetben hivatkozott elveire alapította. Ezzel ellentétben a tagállamok kereseti kérelmeiket mind a RICO-ra, mind pedig a *common law-nak* a Közösség által hivatkozott elveire alapították. Ezenkívül a keresetekben – az első keresetben a Közösség által nem hivatkozott – gazdasági és nem gazdasági kár előadására került sor, továbbá a *public nuisance* és az *unjust enrichment* elméleteivel kapcsolatban további részleteket adtak elő.

8 A Közösség nem fellebbezett a District Courtnak a fenti 5. pontban említett, 2001. július 16-i határozata ellen. A Bizottság ezzel szemben 2001. augusztus 10-én az amerikai bíróságtól ez utóbbi határozat hatályon kívül helyezését kérte, valamint azt, hogy engedélyezze kérelmének módosítását (*motion to vacate the judgment and to amend the complaint*). Ezt a kérelmet a District Court 2001. október 25-i határozatával elutasította.

9 2002. január 9-én a a Bizottság által képviselt Közösség és a fenti 7. pontban említett tagállamok a District Court előtt egy harmadik, polgári jogi igényt érvényesítő keresetet indítottak [a Japan Tobacco] és a hozzá kötődő más vállalatok ellen (a továbbiakban: harmadik kereset).

10 2002. február 19-én a District Court a *common law* egyik szabálya (revenue rule) alapján – miszerint az Egyesült Államok bíróságai tartózkodnak más államok adótörvényeinek érvényesítésétől – elutasította a Közösség és a tagállamok második és harmadik keresetét.

11 2002. március 20-án a Bizottság jóváhagyta elvi szinten a District Court határozata elleni fellebbezést. 2002. március 25-én fellebbezés került benyújtásra a Közösség és a tíz tagállam nevében a United States Court of Appeals for the Second Circuit (a második körzet fellebbviteli bírósága) előtt."

Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás

3 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2000. december 19-én és 20-án benyújtott keresetlevelükkel a felperesek a Bizottságnak az első kereset elindításáról szóló határozata megsemmisítésére irányuló keresetet indítottak (T-377/00., T-379/00. és T-380/00. sz. ügy).

4 2001. július 2-i végzésével az Elsőfokú Bíróság kibővített második tanácsának elnöke az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az eljárást befejező ítélet meghozatala céljából a három ügyet egyesítette.

5 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2001. október 15-én benyújtott keresetlevelükkel a Reynolds és a Philip Morris a Bizottságnak a második kereset elindításáról szóló határozata megsemmisítésére irányuló keresetet indítottak (T-260/01. és T-272/01. sz. ügy).

6 2002. január 31-i végzésével az Elsőfokú Bíróság kibővített második tanácsának elnöke az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az eljárást befejező ítélet meghozatala céljából az öt – T-377/00., T-379/00., T-380/00., T-260/01. és T-272/01. sz. – ügyet egyesítette.

7 A Bizottság mindegyik ügyben elfogadhatatlansági kifogást emelt azzal az indokkal, hogy a vitatott határozatok nem az EK 230. cikk negyedik bekezdése szerint megtámadható jogi aktusok.

A megtámadott ítélet

8 Megtámadott ítéletével az Elsőfokú Bíróság helyt adott a Bizottság által emelt elfogadhatatlansági kifogásoknak, és ennek következtében a kereseteket elutasította.

9 Az ítélet 74., 76. és 77. pontjában az Elsőfokú Bíróság először is emlékeztetett az EK 230. cikk negyedik bekezdésének tartalmára, valamint – utalva különösen a Bíróságnak a 60/81. sz., IBM kontra Bizottság ügyben 1981. november 11-én hozott ítélet (EBHT 1981., 2639. o.) 9. pontjára – a töretlen ítélkezési gyakorlatra, miszerint egyrészt annak eldöntéséhez, hogy a megsemmisíteni kért intézkedés megtámadható-e, az intézkedés lényegét kell tekintetbe venni (e tekintetben az intézkedés formája alapjában véve nem bír jelentőséggel), másrészt pedig csak azok az intézkedések minősülnek megsemmisítés iránti keresettel megtámadható jogi aktusoknak és határozatoknak, amelyek olyan joghatásokat váltanak ki, amely joghatások a felperes érdekeit érinthetik, jelentősen módosítva annak jogi helyzetét.

10 Ezért az Elsőfokú Bíróság megvizsgálta, hogy a vitatott határozatok ilyen joghatásokat váltanak-e ki.

11 E tekintetben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 79. pontjában kifejtette, hogy bár kötelező erejű bírósági határozat eléréséhez elengedhetetlen a bírósághoz fordulás, az eljárás felei kötelezettségeinek végleges meghatározása kizárólag annak a bíróságnak a határozatával történhet, amelyhez a felek fordultak. Az Elsőfokú Bíróság, utalva értelemszerűen a Bíróságnak a C-191/95. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1998. szeptember 29-én hozott, a Bizottságnak az EK 226. cikk második bekezdése alapján történő keresetindításáról szóló határozatával kapcsolatos ítélet (EBHT 1998., I-5449. o.) 47. pontjára, arra a következtetésre jutott, hogy a keresetindítás önmagában nem módosítja azt a jogi helyzetet, amelynek ez a határozat is része, ezért ez a határozat elvileg nem tekinthető megtámadhatónak.

12 Az Elsőfokú Bíróság ezután azt vizsgálta, hogy a vitatott határozatok, azáltal hogy nem a Bírósághoz vagy valamely tagállam bíróságához, hanem harmadik állam bíróságához való fordulásra vonatkoznak, kiváltottak-e a bármely bírósághoz való forduláshoz szükségszerűen kapcsolódó joghatásokon kívüli, végleges joghatásokat, amelyek a felperesek jogi helyzetét jelentősen módosították volna.

13 Az első szakaszban, amikor az Elsőfokú Bíróság a vitatott határozatoknak a közösségi jogrendben kifejtett joghatását vizsgálta, a megtámadott ítélet 91. pontjában először is – mint alaptalant – elutasította a felperesek álláspontját, miszerint az említett határozatok kötelező joghatásokat váltottak ki a Bizottság hatáskörei és az intézményi egyensúly vonatkozásában.

14 Ezzel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 86. pontjában megállapította, hogy a vitatott határozatok – mint bármely intézmény jogi aktusa – mellékesen az őket kibocsátó állásfoglalását is magukban foglalják arról, hogy hatáskörrel rendelkezik a kérdéses jogi aktus elfogadására, az ilyen állásfoglalás azonban nem minősíthető az EK 230. cikk értelmében vett kötelező joghatással bíró jogi aktusoknak, ugyanis akár feltételezve, hogy az állásfoglalás téves, az elfogadott jogi aktushoz képest ez az állásfoglalás nem rendelkezik önállósággal. Az Elsőfokú Bíróság hozzátette, hogy az ilyen állásfoglalás, a Bíróság felperesek által hivatkozott C-366/88. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. október 9-én hozott ítéletének (EBHT 1990., I-3571. o.) alapját képező jogi aktushoz hasonló, hatáskört alapító jogi aktustól eltérően, nem irányul az EK-Szerződésben előírt hatáskörmegosztás módosítására.

15 A megtámadott ítélet 87. pontjában az Elsőfokú Bíróság azt is kimondta, hogy a Bizottság hatáskörének állítólagos hiánya és az intézményi egyensúly ebből eredő esetleges sérelme nem teszik lehetővé a megsemmisítés iránti keresetre vonatkozólag az EK-Szerződésben támasztott elfogadhatósági feltételektől való eltérést. Az ilyen gondolatmenet ugyanis azt eredményezné, hogy a jogi aktus megtámadhatóságát a jogi aktus esetleges jogellenességének esetére korlátozná. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság értelemszerűen utal a Bíróságnak a C-345/00. P. sz., FNAB és társai kontra Tanács ügyben 2001. május 10-én hozott végzése (EBHT 2001., I-3811. o.) 39–42. pontjára.

16 Ami azt a kérdést illeti, hogy az előkészítő aktusok vonatkozásában, rendkívüli körülmények esetén összeegyeztethető-e a korai jogvédelem az EK-Szerződés kereseti rendszerével abban a – többek között az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 23. pontjában említett – esetben, ha nyilvánvalóan jogellenes intézkedésekről van szó, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 88. pontjában kifejtette, hogy a közösségi bíróságok soha nem erősítették meg az előkészítő aktusok vagy más, joghatással nem bíró aktus rendkívüli felülvizsgálatának lehetőségét. Az Elsőfokú Bíróság hozzátette, hogy azok a határozatok, amelyek ezt a lehetőséget említették, a FNAB és társai kontra Tanács ügyben hozott végzés (hivatkozás fent) előtt születtek; ebben a végzésében a Bíróság világosan állást foglalt annak lehetőségével szemben, hogy valamely kereset elfogadhatóságát a közösségi jog hivatkozott megsértéseinek súlyosságától tegye függővé.

17 Másodsorban, a megtámadott ítélet 107. pontjában, az Elsőfokú Bíróság – mint alaptalant – elutasította azt az álláspontot, miszerint a vitatott határozatok kötelező joghatásokat váltottak ki azáltal, hogy a felpereseket más jogrendszer hatálya alá vetették, illetőleg hogy jogi helyzetüket lényegi vagy eljárásjogi téren módosították.

18 E tekintetben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 93. pontjában kimondta, hogy az az elv, miszerint a bírósághoz fordulás önmagában nem változtatja meg az EK 230. cikk szerinti eljárás feleinek jogi helyzetét, mind a közösségi, mind pedig a tagállami bíróságokhoz, sőt még a harmadik államok – mint amilyen az Egyesült Államok – bíróságaihoz való fordulásra is érvényes. Az Elsőfokú Bíróság szerint ezt

az elvet nem érinti az a tény, hogy minden bíróság a saját jogrendszerének eljárási szabályait, illetőleg az ugyanezen jogrendszer kollíziós szabályai alapján meghatározott anyagi jogszabályokat hivatott alkalmazni. Az alkalmazandó szabályoktól függetlenül az azokból – a jog erejénél fogva vagy a jogvitát elbíráló bíróság határozatából – eredő jogkövetkezmények ugyanis nem tudhatók be a bírósághoz forduló fél érdeméül.

19 A megtámadott ítélet 95. és 96. pontjában az Elsőfokú Bíróság elismerte, hogy bizonyos eljárási jellegű határozatok az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően értelmezett EK 230. cikk szerinti kötelező és végleges joghatásokat válthatnak ki. E határozatok között az Elsőfokú Bíróság kiemelte egyrészt azokat, amelyek bár folyamatban lévő közigazgatási eljárás szakaszait képezik, nem szorítkoznak az eljárás későbbi lefolytatásához szükséges feltételek megteremtésére, hanem az eljárási keretet meghaladó joghatásokat váltanak ki, és módosítják az érdekeltek anyagi jogait és kötelezettségeit.

20 Miután a megtámadott ítélet 97. pontjában jó néhány, a közösségi bíróságok ítélkezési gyakorlata alapján ilyen természetű határozatot felsorolt, az Elsőfokú Bíróság a 98. pontban megállapította, hogy a vitatott határozatok esetében nem ez a helyzet. Megjegyezte, hogy a közösségi adó- és vámbehajtási eljárás hiánya nem hasonlítható a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. kötet, 1. fejezet, 3. o.) 15. cikkének (5) bekezdésében az e rendelet szerint közölt megállapodás felei részére kifejezetten biztosított, bírságok alóli mentességhez. Ezenkívül – igaz ugyan, hogy a vitatott határozatok azt feltételezik, hogy a Bizottság a felperesek magatartását az Egyesült Államok joga alapján ideiglenesen értékelte – e határozatok abban különböznek az állami támogatások vizsgálatára vonatkozó eljárástól, hogy a közösségi jog ehhez az értékeléshez nem társít meghatározott jogkövetkezményeket. Az Elsőfokú Bíróság szerint az Amerikai Egyesült Államok bíróságaihoz való fordulás nem ró újabb kötelezettségeket a felperesekre, és nem kényszeríti őket gyakorlatuk megváltoztatására.

21 Másrészt az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 99. és 100. pontjában kifejtette, hogy bizonyos eljárásjogi határozatok megtámadhatók amiatt, hogy megsértik az érintettek eljárási jogait. Az Elsőfokú Bíróság azonban megállapította, hogy az előtte

lévő ügyben a felperesek – abban a tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásban, amelyet a felperesek szerint a Bizottságnak el kellett volna indítani – nem rendelkeztek volna eljárási jogokkal, és ebből arra a következtetésre jutott, hogy a District Court nem foszthatta meg őket eljárási jogaiktól. Az Elsőfokú Bíróság hozzátette, hogy az illető adók és vámok behajtására vonatkozó közösségi hatáskör hiányában e tárgyban nincs közösségi jogi eljárás sem, amely a felpereseknek olyan jogokat biztosítana, amelyektől őket megfosztották.

22 A megtámadott ítélet 101. pontjában az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg továbbá, hogy a felperesek azt sem bizonyították, hogy a vitatott határozatok jogi helyzetüket a tagállamokbeli adó- és vámbehajtási eljárások tekintetében hátrányosan érintették.

23 A felperesek azon érvére, miszerint a District Court előtti eljárás abban különbözik a tagállami bíróságok előtt indítható eljárásoktól, hogy hiányzik az előzetes döntéshozatali eljárás EK 234. cikk alapján fennálló lehetősége, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 105. pontjában azt válaszolta, hogy a nemzetközi elemeket tartalmazó eljárásokban teljesen elfogadott, hogy az eljáró bíróság külföldi jogot alkalmaz, és ezt a saját eljárási szabályai szerint teszi. Az Elsőfokú Bíróság szerint az, hogy a bíróság saját eljárási szabályait alkalmazza, a bármely bírósághoz való folyamodás szükségszerű következményei közé tartozik, így tehát nem minősíthető az EK 230. cikk szerinti joghatásnak. Az Elsőfokú Bíróság hozzátette, hogy bár az EK 234. cikk lehetővé teszi a tagállamok bíróságai számára, hogy kérdéseket terjesszenek elő előzetes döntéshozatalra, és közülük egyes bíróságok számára előterjesztési kötelezettséget ír elő, a tagállami bíróság előtti eljárás feleinek semmiféle jogot nem biztosít arra, hogy a Bírósághoz forduljanak.

24 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 108. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy a vitatott határozatok a közösségi jogrendben nem váltanak ki az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően értelmezett EK 230. cikk szerinti kötelező és végleges joghatásokat.

25 A második szakaszban, amikor az Egyesült Államok jogában a szóban forgó polgári jogi igényt érvényesítő keresetek benyújtásához kapcsolódó joghatásokat vizsgálta, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 110. pontjában megállapította, hogy a District Courthoz való fordulásnak a felperesek által hivatkozott eljárásjogi következményei többségükben nem térnek el a bármely bírósághoz való fordulásból szükségszerűen adódó következményektől, és részben ténybeli jellegűek.

26 Ezenfelül a megtámadott ítélet 111. és 112. pontjában az Elsőfokú Bíróság kifejtette, hogy noha az Egyesült Államok szövetségi bíróságai, a rájuk vonatkozó eljárásjog alapján, az eljárás feleire kötelező erejű határozatokat hozhatnak, amelyek többek között arra kötelezhetik a feleket, hogy ténybeli körülményeket és iratokat fedjenek fel, e joghatások azoknak a hatásköröknek a gyakorlásából adódnak, amelyekkel az Egyesült Államok joga e bíróságokat felruházza, így tehát azok nem róhatók fel a Bizottságnak.

27 Ami a District Courthoz fordulás anyagi jogi joghatásait illeti, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 114. pontjában megállapította, hogy a District Courthoz fordulást kimondó határozat a felperesek felelősségének megállapítására irányuló eljárás elindítására szorítkozik; e felelősség fennállását érdemben, jogilag nem a kereset benyújtása határozza meg. Ezért bár lehet, hogy a vitatott határozatok következményeként vált világossá a felperesek számára, hogy valós a veszélye annak, hogy velük szemben az amerikai bíróság joghátrányt alkalmaz, ez a vitatott határozatoknak csupán következménye, és nem olyan joghatás, amelyeket a vitatott határozatoknak ki kell váltaniuk; ezzel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság értelemszerűen utalt az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 19. pontjára.

28 A megtámadott ítélet 115–117. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a felperesek által felvetett bizonyos tények, tudniillik az, hogy a szóban forgó polgári jogi igények érvényesítésének keretében büntetendő cselekményekkel vádolják őket, az, hogy az eljárás felei az eljárás során tett rágalmazó kijelentések miatti eljárás alól mentesek, és az, hogy a Bizottság panaszait a District Court közzétette a világhálón,

valamint a keresetindításnak a tőzsdén jegyzett társaságok jó hírnevére vonatkozó esetleges hátrányos következményei, vagy ténybeli természetűek, vagy kizárólag az Egyesült Államok jogának rendelkezéseiből erednek, és ezért nem a vitatott határozatok olyan joghatásai, amelyek felróhatók lennének a Bizottságnak.

29 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 118. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó polgári jogi igények érvényesítéséhez az Egyesült Államok jogában kapcsolódó joghatások nem tekinthetők az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően értelmezett EK 230. cikk szerinti kötelező és végleges joghatásoknak.

30 Végül, ami a hatékony bírói jogvédelem szükségességét és a felperesek azon érvét illeti, miszerint keresetük elfogadhatatlansága azzal a hatással járna, hogy megfosztaná őket a vitatott határozatok elleni bármilyen jogi út igénybevételének lehetőségétől, minthogy – mivel a jogvitát elbíráló bíróság harmadik államhoz tartozik – sem a közösségi, sem a tagállami bíróságok nem dönthetnek a Bizottság magatartásának jogszerűségéről, az Elsőfokú Bíróság kimondta:

„121 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta: a bírósághoz fordulás lehetősége egy jogközösség egyik lényeges alkotóeleme, és ezt az EK-Szerződésen alapuló jogrendszer azáltal biztosítja, hogy az EK-Szerződés a keresetek és eljárások olyan teljes rendszerét hozta létre, melynek célja, hogy a Bíróságnak biztosítsa az intézmények jogi aktusainak jogszerűségére vonatkozó felülvizsgálat lehetőségét (a Bíróságnak a 294/83. sz., Les Verts kontra Parlament ügyben 1986. április 23-án hozott ítélete [EBHT 1986., 1339. o.] 23. pontja). A Bíróság a hatáskörrel rendelkező bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot a tagállamok közös alkotmányos hagyományaira, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. és 13. cikkére alapítja (a Bíróságnak a 222/84. sz., Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélete [EBHT 1986., 1651. o.] 18. pontja).

122 Az Európai Unió Nizzában, 2000. december 7-én kinyilatkoztatott Alapjogi Chartájának (HL 2000. C 364., 1. o.) 47. cikke ismételten kimondta, hogy mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz; noha az Alapjogi Charta nem rendelkezik jogilag kötelező erővel, bizonyítja a benne foglalt jogoknak a közösségi jogrendben tulajdonított fontosságot.

123 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az a tény, hogy egy nem határozati jellegű magatartás nem támadható meg megsemmisítés iránti keresettel, nem jelenti azt, hogy a jogalanyokat megfosztanák a bírósághoz fordulás lehetőségétől, hiszen az EK 235. cikkben és az EK 288. cikk második bekezdésében foglalt, szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti kereset nyitva áll arra az esetre, ha az ilyen magatartás megalapozza a Közösség felelősségét.

124 Még akkor is, ha kívánatosnak tűnhetik, hogy a magánszemély a kártérítési kereset mellett olyan jogorvoslati lehetőséggel is rendelkezzék, amellyel megelőzhető – vagy megszüntethető – az intézményeknek az ő érdekeit esetleg sértő, nem határozati jellegű magatartása, meg kell állapítani, hogy ilyen jogorvoslati lehetőség, amely szükségszerűen azzal járna, hogy a közösségi bíróság az intézményekhez rendelkezéseket intézne, nem található az EK-Szerződésben. Márpedig a közösségi bíróságnak nem feladata, hogy a közösségi alkotmányozó helyébe lépjen az EK-Szerződésben szabályozott jogorvoslati és eljárási rendszer módosítása végett (az Elsőfokú Bíróságnak a T-172/98., T-175/98–T-177/98. sz., Salamander és társai kontra Parlement és Tanács egyesített ügyekben 2000. június 27-én hozott ítélete [EBHT 2000., II-2487. o.] 75. pontja)."

A felek kérelmei

31 A fellebbezők azt kérik, hogy a Bíróság:

– helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

– állapítsa meg, hogy megsemmisítés iránti kereseteik elfogadhatók, azzal az indokkal, hogy a vitatott határozatok nyilvánvalóan jogellenesek, és bírálja el véglegesen a jogvitát;

– másodlagosan, állapítsa meg, hogy megsemmisítés iránti kereseteik elfogadhatók, és utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé az ügy érdemében való határozathozatal végett;

– harmadlagosan, utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé az elfogadhatóság kérdésének az ügy érdemével való együttes vizsgálata végett, és határozzon ennek alapján;

– a Bíróság eljárási szabályzata 69. cikkének 2. §-a alapján kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

32 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– nyilvánítsa a fellebbezést részben elfogadhatatlannak annyiban, amennyiben a fellebbezők a Bíróságtól új, az elsőfokú eljárás során fel nem hozott körülmények vizsgálatát vagy az elsőfokú eljárás során felhozott körülmények újbóli vizsgálatát kérik;

– a fellebbezést ezt meghaladó részében utasítsa el;

– kötelezze a fellebbezőket a költségek viselésére.

33 A német, a spanyol, az olasz, a holland és a portugál kormány, valamint a Parlament és a Tanács azt kérik, hogy a Bíróság utasítsa el a fellebbezést, és kötelezze a fellebbezőket a költségek viselésére.

34 A finn kormány azt kéri, hogy a Bíróság:

– nyilvánítsa a fellebbezést elfogadhatatlannak abban a részében, amelyben a fellebbezők a Bíróságtól új, az Elsőfokú Bíróság előtt fel nem hozott körülmények vizsgálatát kérik, és abban a részében, amelyben a fellebbezők a Bíróságtól az Elsőfokú Bíróság előtt felhozott körülmények újbóli vizsgálatát kérik, anélkül hogy bizonyítanák, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot;

– a fellebbezést ezt meghaladó részében utasítsa el;

– kötelezze a fellebbezőket a költségek viselésére.

A fellebbezésről

35 Fellebbezésük alátámasztására a fellebbezők az alábbiakra alapított öt jogalapra hivatkoznak:

– az EK 230. cikknek a vitatott határozatok közösségi jogrendbeli joghatásaira vonatkozó téves értelmezése;

– az EK 230. cikknek a szóban forgó, polgári jogi igényt érvényesítő keresetek indításához az Egyesült Államok jogában kapcsolódó joghatásokra vonatkozó téves értelmezése;

– a hatékony bírói jogvédelemhez való jog megsértése;

– a Bíróság nyilvánvalóan jogellenes intézkedések megtámadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlatának téves alkalmazása és értelmezése;

– az EK 292. cikk megsértése.

Az EK 230. cikknek a vitatott határozatok közösségi jogrendben kiváltott hatásaira vonatkozó téves értelmezésére alapított, első jogalapról

A felek érvei

36 Ennek az öt részre osztott jogalapnak a keretében a felperesek először is előadják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 79. pontjában úgy ítélte meg, hogy valamely közösségi intézmény keresetindításról szóló határozata elvileg nem tekinthető megtámadható határozatnak.

37 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlatból szerintük az következik, hogy a közösségi intézményeknek csak azok az aktusai nem tartoznak bírósági felülvizsgálat hatálya alá, amelyek egy későbbi, bíróság által felülvizsgálható határozathoz vezető, folyamatban lévő közösségi eljárás részét képezik, amennyiben e határozat felülvizsgálata során egy hatáskörrel rendelkező és a közösségi jogot alkalmazni köteles bíróság valamennyi korábbi, jogellenességgel vagy az illető intézmény hatáskörének hiányával kapcsolatos kifogást vizsgálhat. E tekintetben a fellebbezők hivatkoznak az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 20. pontjára és a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 44. pontjára.

38 Másodsorban, a felperesek álláspontja szerint annak vizsgálatakor, hogy a vitatott határozatok kiváltanak-e joghatásokat, az Elsőfokú Bíróság nem értelmezte helyesen az ítélkezési gyakorlatot, illetőleg nem alkalmazta azt a jelen ügy teljesen új körülményeire. Véleményük szerint ugyanis a jelenlegi ítélkezési gyakorlat a Bizottság által az EK-Szerződésben ráruházott hatáskörének gyakorlása során hozott intézkedések ellen indított keresetekre vonatkozik, e keresetek pedig kikerülhetetlenül a közösségi jogrendben létrejövő olyan határozathoz vezetnek, amelyet vagy közösségi bíróság hoz, vagy pedig közösségi bíróság felülvizsgálata alá tartozik. Ezzel szemben, véleményük szerint jelen esetben rá kell mutatni arra, hogy ha a vitatott határozatok nem tartoznak a közösségi bíróságok felülvizsgálata alá, semmilyen egyéb aktus vagy egyéb következmény sem képezheti bírósági felülvizsgálat tárgyát, és a közösségi intézmények bármely új kérdéssel kapcsolatban és bármely körülmény esetén a közösségi jogrenden kívül pereket indíthatnak.

39 Harmadsorban, úgy vélik, hogy az Elsőfokú Bíróság rosszul értelmezte a közösségi ítélkezési gyakorlatot, amikor arra a következtetésre jutott, hogy semmilyen joghatás nem származik abból, hogy a Bíróság már nem hozhat előzetes döntést a Bizottságnak az állítólag be nem fizetett vámok és hozzáadottérték-adó behajtásának megkísérlése végett harmadik államban történő eljárásindításra vonatkozó hatásköréről.

40 E tekintetben a fellebbezők előadják, hogy amennyiben a Bizottság valamely tagállam bíróságához fordult volna, joguk lett volna felvetni a Bizottság hatáskörére vonatkozó lényeges kérdést, amely kérdést a legmagasabb szintű nemzeti bíróság az EK 234. cikk harmadik bekezdése alapján, figyelemmel a 314/85. sz. Foto-Frost-ügyben 1987. október 22-én hozott ítéletben (EBHT 1987., 4199. o.) megerősített szabályra és a Cilfit és társai ügyben kialakított ítélkezési gyakorlat (a 283/81. sz., Cilfit és társai ügyben 1982. október 6-án hozott ítélet [EBHT 1982., 3415. o.]) nyilvánvaló alkalmazhatatlanságára, köteles lett volna a Bíróság elé utalni. E lehetőség megvonása a fellebbezők szerint a jogvita feleire nézve nyilvánvaló jogi következményekkel jár.

41 Negyedsorban, a fellebbezők álláspontja szerint akkor, amikor az Elsőfokú Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a valamely tagállam helyett harmadik országban történt keresetindítás nem váltott ki joghatásokat, rosszul értelmezte azt az ítélkezési gyakorlatot, miszerint amikor az egyik eljárás helyett másiknak a választását határozták el, e döntést konkretizáló határozat az EK 230. cikk szerinti joghatásokkal rendelkezik.

42 A fellebbezők szerint ugyanis az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 98. pontjában tévedett, amikor nem ismerte fel, hogy a C-312/90. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1992. június 30-án hozott ítéletben (EBHT 1992., I-4117. o.) a döntő tényező az volt, hogy a Bizottság egy eljárást egy másik eljárással szemben előnyben részesített, és így az utóbbit kizárta. A fellebbezők e tekintetben hivatkoznak a 8/66–11/66. sz., CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1967. március 15-én hozott ítéletre (EBHT 1967., 93. o.). Márpedig a fellebbezők szerint a Bizottság azzal, hogy az illető eljárásokat az Egyesült Államokban indította, az eljárás megválasztásáról hozott döntést, aminek következményeként kizárta nemcsak a Bíróság előzetes döntéshozatal iránti megkeresését, hanem a szóban forgó adók és vámok behajtására vonatkozó közösségi jogi eljárásokhoz tartozó, jelentős eljárásjogi biztosítékokat is.

43 Ötödsorban, a fellebbezők előadják, hogy az Elsőfokú Bíróság nem ismerte el, hogy a vitatott határozatokkal a Bizottság a hatáskörére vonatkozólag végleges álláspontot fogadott el, ami a töretlen ítélkezési gyakorlat szerint joghatásokat kelt.

44 A Bizottság ugyanis csak akkor járhatott volna el, ha előtte olyan másodlagos jogi aktust fogadnak el, amely felhatalmazza arra, hogy harmadik államban bírósági eljárásokat indítson az állítólag be nem fizetett vámok és hozzáadottérték-adó behajtásának megkísérlése végett. A vitatott határozatok így ugyanazokat a joghatásokat váltják ki szerintük, mint egy hasonló, másodlagos jogi aktus.

45 Ezenkívül úgy vélik, hogy a vitatott határozatok azzal a következménnyel járnak, hogy engedélyezik a Bizottságnak az Egyesült Államok bíróságai előtt a polgári jogi igények érvényesítésével kapcsolatban felmerülő költségeit. Véleményük szerint az ilyen határozatok – amint az a C-239/96. R. és C-240/96. R. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság egyesített ügyekben 1996. szeptember 24-én hozott végzésből (EBHT 1996., I-4475. o.) következik – az EK 230. cikk alapján keresettel megtámadhatók.

46 Véleményük szerint a vitatott határozatok – mivel az EK-Szerződésben előírt hatáskörmegosztást megváltoztató, elsődleges vagy másodlagos közösségi jogi aktusok helyébe léptek – a hatáskörmegosztás módosítására is irányulnak, ami a Franciaország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben (hivatkozás fent) tárgyalttal azonos hatáskör-módosítást eredményezne.

47 A Bizottság álláspontja szerint ennek a jogalapnak minden része elfogadhatatlan, minthogy a fellebbezők csupán az első fokon előadott érveiket ismétlik meg.

48 A jogalap ötödik részével, és azzal az érvvel kapcsolatban, miszerint a Bizottság csak egyedi jogalkotói felhatalmazás birtokában járhat el harmadik államokban az adók behajtására, a Bizottság előadja, hogy először is a fellebbezők pontatlanul írták le az Elsőfokú Bíróság ítéletében szereplő megközelítést. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis a megtámadott ítélet 104. pontjában kimondta, hogy a fellebbezők nem bizonyították, hogy a Bizottság kizárta vagy megkerülte volna az adó- és vámbehajtásra vagy a csalás elleni küzdelemre vonatkozó eljárásokat. Másodsorban soha nem volt kérdéses, hogy a Bizottság maga indít-e keresetet a be nem fizetett adók behajtására. Harmadsorban az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 102. pontjában hangsúlyozta, hogy az az érv, miszerint a Bizottság az adót kártérítési kereset útján akarta behajtani, nem bizonyítja, hogy ezzel megsértette volna a fellebbezők eljárási jogait, másrészt az ügy érdemére vonatkozó érvről van szó.

A Bíróság álláspontja

49 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 225. cikk, a Bíróság alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 112. cikke 1. §-ának c) pontja szerint a fellebbezésben pontosan meg kell jelölni a hatályon kívül helyezni kért ítélet kifogásolt részeit, valamint a kérelmet konkrétan alátámasztó jogi érveket (lásd különösen a C-352/98. P. sz., Bergaderm és Goupil kontra Bizottság ügyben 2000. július 4-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-5291. o.] 34. pontját, a C-248/99. P. sz., Franciaország kontra Monsanto és Bizottság ügyben 2002. január 8-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-1. o.] 68. pontját és a C-41/00. P. sz., Interporc kontra Bizottság ügyben 2003. március 6-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-2125. o.] 15. pontját.).

50 Így az a fellebbezés, amely pusztán megismétli, vagy szó szerint újra előadja az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett jogalapokat és érveket, ideértve azokat is, amelyek az

Elsőfokú Bíróság által kifejezetten elvetett tényeken alapulnak, nem tesz eleget az e rendelkezésekben támasztott indokolási követelményeknek (lásd különösen a C-174/97. P. sz., FFSA és társai kontra Bizottság ügyben 1998. március 25-én hozott végzés [EBHT 1998., I-1303. o.] 24. pontját és az Interporc kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 16. pontját). Az ilyen fellebbezés ugyanis csak az Elsőfokú Bíróságnál benyújtott kereset újbóli megvizsgálására irányul, ami nem tartozik a Bíróság hatáskörébe (lásd a C-26/94. P. sz., X kontra Bizottság ügyben 1994. szeptember 26-án hozott végzés [EBHT 1994., I-4379. o] 13. pontját és a Bergaderm és Goupil kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 35. pontját).

51 Ha azonban a fellebbező a közösségi jognak az Elsőfokú Bíróság általi értelmezését vagy alkalmazását kifogásolja, az elsőfokú eljárásban megvizsgált jogkérdések a fellebbezés keretében újból vita tárgyát képezhetik (lásd a C-210/98. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-5843. o.] 43. pontját). Ugyanis ha a fellebbező ily módon nem alapíthatná fellebbezését az Elsőfokú Bíróság előtt már felhasznált jogalapokra és érvekre, a fellebbezési eljárás részben értelmét vesztené (lásd különösen a FNAB és társai kontra Tanács ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 30. és 31. pontját, valamint a C-321/99. P. sz., ARAP és társai kontra Bizottság ügyben 2002. május 16-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-4287. o.] 49. pontját és az Interporc kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 17. pontját).

52 Márpedig jelen esetben meg kell állapítani, hogy a fellebbezők első jogalapjukkal valójában nem egyszerűen az Elsőfokú Bíróság elé terjesztett keresetük újabb vizsgálatát kérik. A fellebbezők ugyanis e jogalap mindegyik részében világosan megjelölik a megtámadott ítéletnek azokat a részeit, amelyeket téves jogalkalmazás eredményének tartanak.

53 A fentiekből következően az első jogalap elfogadható.

54 Ami e jogalap első részét illeti, amint arra az Elsőfokú Bíróság helyesen emlékeztetett a megtámadott ítélet 77. pontjában, az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy csak azok az intézkedések minősülnek megsemmisítés iránti keresettel megtámadható jogi aktusoknak és határozatoknak, amelyek olyan joghatásokat váltanak ki, amely joghatások a felperes érdekeit érinthetik, jelentősen módosítva annak jogi helyzetét (lásd különösen az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 9. pontját, a C-117/91. sz., Bosman kontra Bizottság ügyben 1991. október 4-én hozott végzés [EBHT 1991., I-4837. o.] 13. pontját és a C-123/03. P. sz., Bizottság kontra Greencore ügyben 2004. december 9-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11647. o.] 44. pontját).

55 Következésképpen, a fellebbezők álláspontjával ellentétben nem csupán az előkészítő aktusok nem tartoznak az EK 230. cikk szerinti bírósági felülvizsgálat hatálya alá, hanem a jogalanyok érdekeit érintő joghatásokat ki nem váltó aktus sem, amilyenek a megerősítő aktusok és a tisztán végrehajtási aktusok (lásd különösen a C-46/03. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben 2005. december 1-jén hozott ítélet [EBHT 2005., I-10167. o.] 25. pontját), a puszta ajánlások és vélemények (a C-476/93. P. sz., Nutral kontra Bizottság ügyben 1995. november 23-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-4125. o.] 30. pontja), és – főszabály szerint – a belső utasítások (lásd a Franciaország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 9. pontját).

56 Az Elsőfokú Bíróság ezért abból a körülményből, hogy a vitatott határozatok nem váltottak ki az EK 230. cikk szerinti kötelező joghatásokat, jogilag helyesen vezette le, hogy a vitatott határozatok nem voltak keresettel megtámadhatók, és ez a megállapítása nem korlátozódott csupán az előkészítő aktusokra.

57 Ezért az első jogalap első részét el kell utasítani.

58 Ami a jogalap második részét illeti, abban a részében, amelyben nem olvad egybe a harmadik, negyedik és ötödik résszel, meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság – utalva a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 47. pontjára – helyesen mutatott rá arra, hogy bár kötelező erejű bírósági határozat eléréséhez elengedhetetlen a bírósághoz fordulás, ez önmagában nem határozza meg véglegesen az eljárás feleinek kötelezettségeit, így a keresetindításról szóló határozat még kevésbé módosítja önmagában a vitatott jogi helyzetet.

59 Az, hogy a vitatott határozatok a közösségi bíróságok felülvizsgálata alá tartoznak-e, e tekintetben egyáltalán nem bír jelentőséggel.

60 Ebből az következik, hogy az első jogalap második részét el kell utasítani.

61 A jogalap harmadik részét illetően az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 105. pontjában szintén helyesen állapította meg, hogy az, hogy a bíróság saját eljárási szabályait alkalmazza, a bármely bírósághoz való folyamodás szükségszerű következményei közé tartozik, így tehát nem minősíthető a keresetindításról szóló határozat EK 230. cikk szerinti joghatásának.

62 Hozzá kell tenni, hogy annak eldöntése, hogy a Bizottság vitatott határozatai megtámadható jogi aktusoknak minősülnek-e a jelen ítélet 54. pontjában idézett ítélkezési gyakorlat alapján, nem függ attól, hogy amennyiben a Bizottság tagállami bírósághoz fordult volna, az ekképpen megindított eljárásban az EK 234. cikk alapján lett volna-e lehetőség előzetes döntéshozatalra utalásra.

63 Ezért az első jogalap harmadik részének nem lehet helyt adni.

64 Ami a jogalap negyedik részét illeti, az Elsőfokú Bíróság helyesen értelmezte a Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 12–20. pontját, amikor kifejtette, hogy ebből az ítéletből az következik, hogy az állami támogatások vizsgálatának megindításáról szóló határozat az EK 230. cikk szerinti joghatásokat vált ki. Meghatározott joghatások származnak ugyanis a vizsgált támogatások értékeléséből és minősítéséből, valamint az eljárás ebből következő megválasztásából. Ezzel szemben pusztán az a tény, hogy a vitatott határozatokkal a Bizottság a fellebbezők ellen elindítandó eljárást megválasztotta, és ezzel más eljárásokat kizárt, önmagában nem keletkeztet az említett cikk szerinti joghatást.

65 Ebből az következik, hogy az első jogalap negyedik részét el kell utasítani.

66 Ami a jogalap ötödik részét illeti, amint azt az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, noha a vitatott határozatok – minden más, intézményi jogi aktushoz hasonlóan – mellékesen az őket hozó állásfoglalását tartalmazzák a határozat elfogadására vonatkozó hatáskör fennállásáról, az ilyen állásfoglalás nem minősíthető önmagában az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően értelmezett EK 230. cikk értelmében vett kötelező joghatással bíró jogi aktusnak.

67 A szóban forgó polgári jogi igények érvényesítéséről szóló vitatott határozatokkal implicit módon engedélyezett költségvetési forrásfelhasználást illetően elegendő annak megállapítása, hogy ez a tény nincs kihatással arra, hogy az említett határozatok a fellebbezők érdekeit érintő, kötelező joghatásokat váltanak ki, jelentősen módosítva azok jogi helyzetét.

68 Az előzőekben kifejtettekből az következik, hogy az első jogalap ötödik részét el kell utasítani, ennélfogva pedig az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

Az EK 230. cikknek az Egyesült Államok jogában a szóban forgó polgári jogi igényt érvényesítő keresetek indításához társuló hatásokra vonatkozó téves értelmezésére alapított, második jogalapról

A felek érvei

69 A fellebbezők szerint, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 105. pontjában tévesen vélekedett úgy, hogy a District Court az előzetes döntéshozatalra utalási rendszer egyesült államokbeli hiányát enyhíthette volna azzal, hogy maga alkalmazza a közösségi jogot. E tekintetben előadják, hogy az „Act of State" tana miatt valószínűtlen, hogy a District Court a közösségi jog előtte felmerülő alapvető kérdéseit elbírálná. Erre vonatkozólag a fellebbezők kifejtik, hogy – a Bizottság állításával ellentétben – az Elsőfokú Bíróság előtt már hivatkoztak az „Act of State" tanára, vagy legalábbis annak tartalmára.

70 A Bizottság előadja, hogy a jogalap elfogadhatatlan, mert új jogalapról van szó. Bár megtehették volna, a fellebbezők a Bizottság szerint nem hivatkoztak az „Act of State" tanára sem az Elsőfokú Bíróság, sem a District Court előtt.

A Bíróság álláspontja

71 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy amint azt a főtanácsnok indítványának 66. pontjában kifejtette, a megtámadott ítélet 72. pontjából kitűnik, hogy az „Act of State" tanára a fellebbezők az Elsőfokú Bíróság előtt hivatkoztak, így a második jogalap elfogadható.

72 Mindazonáltal annyiban, amennyiben e jogalap különbözik az első jogalap harmadik és negyedik részétől, mint alaptalant el kell utasítani.

73 Az ugyanis, hogy tanának az Egyesült Államok illetékes bírósága alkalmazza-e az „Act of State" tanát, az EK 230. cikk szerinti „megtámadható jogi aktus" fogalmának értelmezése vonatkozásában egyáltalán nem bír jelentőséggel.

A hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jog megsértésére alapított, harmadik jogalapról

A felek érvei

74 A fellebbezők előadják, hogy az Elsőfokú Bíróság megfosztotta őket a hatékony bírói jogvédelemtől, és téves jogalkalmazást követett el, amikor a megtámadott ítélet

123. pontjában úgy ítélte meg, hogy e tekintetben a bírósághoz fordulás lehetősége az a releváns tényező, amelyhez az ítélkezési gyakorlat kapcsolódik, nem pedig a hatékony jogorvoslat létezése. E tekintetben a C-50/00. P. sz., Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6677. o.) 39. pontjára hivatkoznak.

75 Ezenkívül az a tény, hogy a Bíróság az Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben hozott ítélet (hivatkozás fent) 40. pontjában és a C-321/95. P. sz., Greenpeace Council és társai kontra Bizottság ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletben (EBHT 1998., I-1651. o.) a keresetek és eljárások olyan teljes rendszeréről tett említést, melynek célja, hogy a Bíróságnak biztosítsa az intézmények jogi aktusainak jogszerűségére vonatkozó felülvizsgálat lehetőségét, anélkül azonban, hogy ezek között említené az EK 288. cikket, a fellebbezők szerint bizonyítja az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 123. pontjában tett megállapítását, miszerint nem ellentétes a hatékony bírói jogvédelem követelményével az, ha a megsemmisítés iránti keresetet azon a címen mondja ki a bíróság elfogadhatatlannak, hogy az említett cikk alapján lehetőség van szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránt keresetet indítani. A közösségi intézmények hatáskörének hiánya továbbá önmagában nem alapozza meg a Közösség szerződésen kívüli felelősségét, így a kártérítési kereset nem elegendő ahhoz, hogy a felperesek hatékony bírósági jogvédelmét biztosítsa.

76 A Bizottság álláspontja szerint a hatékony bírói jogvédelem elve biztosítja a közösségi intézményeknek a közösségi jog által elismert jogokat és szabadságokat megsértő – vagyis az érintettekre joghatással bíró – aktusai elleni védelmet. A vitatott határozatok azonban nem ilyen aktusok.

77 Ami az Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben hozott ítéletet (hivatkozás fent) illeti, a Bizottság emlékeztet arra, hogy a Bíróság ennek az ítéletnek a 44. pontjában kimondta, hogy bár a valamely rendelet elleni keresetindításhoz megkövetelt személyes érintettségi feltételt a hatékony bírósági védelem elvének megfelelően kell értelmezni, figyelembe véve azokat a különböző körülményeket, amelyek a felperes személyes érintettségét megalapozhatják, egy ilyen értelmezés nem vezethetne a kérdéses feltétel mellőzéséhez a jelen ügyben.

78 Az EK 288. cikket illetően a Bizottság úgy ítéli meg: a fellebbezők valódi problémája nem az volt, hogy e cikk hatékony védelmet nyújt-e számukra, hanem sokkal inkább az, hogy nehezen tudták bizonyítani egyrészt azt, hogy a Bizottság jogellenesen járt el, amikor a District Courthoz fordult annak érdekében, hogy az határozatában mondja ki, hogy a fellebbezők különböző – a polgári jogi igényt érvényesítő keresetekben előadott – jogellenes és büntetendő cselekményeket követtek el, másrészt pedig azt, hogy az elszenvedett kár az ilyen jellegű keresetek benyújtásának közvetlen következménye.

A Bíróság álláspontja

79 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 123. pontjában helyesen jutott arra a megállapításra, hogy a jogalanyok érdekeit érintő kötelező joghatásokat ki nem váltó intézkedések nem képezhetik megsemmisítés iránti kereset tárgyát.

80 Amint arra az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 121. pontjában emlékeztetett, a Szerződés egyrészről az EK 230. és EK 241. cikkel, másrészről az EK 234. cikkel a keresetek és eljárások olyan teljes rendszerét hozta létre, melynek célja az intézmények jogi aktusainak jogszerűségére vonatkozó felülvizsgálat biztosítása oly módon, hogy e felülvizsgálatot a közösségi bíróságra bízza (lásd a Les Verts kontra Parlament ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 23. pontját és a Foto-Frost-ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 16. pontját, valamint a C-461/03. sz., Gaston Schul Douane-expediteur ügyben 2005. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10513. o.] 22. pontját).

81 Mindazonáltal, jóllehet az olyan joghatásokra vonatkozó feltételt, amelyek a felperes érdekeit érinthetik, jelentősen módosítva annak jogi helyzetét, a hatékony bírósági

védelem elvének megfelelően kell értelmezni, egy ilyen értelmezés nem vezethet e feltétel mellőzéséhez a közösségi bíróságoknak az EK-Szerződésben biztosított hatáskör túllépése nélkül (lásd értelemszerűen arra a feltételre vonatkozólag, miszerint a természetes vagy jogi személy felperest a megtámadott jogi aktusnak személyében kell érintenie, az Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 44. pontját).

82 Az Elsőfokú Bíróság azt is helyesen állapította meg a megtámadott ítélet 123. pontjában, hogy noha a jogalanyok nem indíthatnak megsemmisítés iránti keresetet az említett intézkedések ellen, nincsenek megfosztva a bírósághoz fordulás lehetőségétől, hiszen az EK 235. cikkben és az EK 288. cikk második bekezdésében foglalt, szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti kereset nyitva áll arra az esetre, ha az ilyen magatartás megalapozza a Közösség felelősségét.

83 Egy ilyen kereset nem tartozik a felperes érdekeit érintő, kötelező joghatásokkal rendelkező közösségi jogi aktusok érvényességét felülvizsgáló rendszerbe, hanem akkor áll rendelkezésre, ha valamelyik fél közösségi intézmény jogellenes magatartásából kifolyólag kárt szenvedett.

84 Ezenkívül az a körülmény, hogy a fellebbezők történetesen nem tudják bizonyítani a közösségi intézmények vonatkozásában a jogellenes magatartás, az állítólagos kár vagy e magatartás és e kár közötti okozati összefüggés fennállását, nem jelenti azt, hogy megfosztanák őket a hatékony bírói jogvédelemtől.

85 Ez előzőekben kifejtettekből az következik, hogy a harmadik jogalapot – mint alaptalant – el kell utasítani.

A Bíróság nyilvánvalóan jogellenes intézkedések megtámadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlatának téves alkalmazására és értelmezésére alapított, negyedik jogalapról

A felek érvei

86 A fellebbezők hangsúlyozzák, hogy az EK-Szerződés egyik rendelkezése sem, illetőleg egyetlen másodlagos jogi aktus sem hatalmazza fel a Közösséget a közösségi jogrendszeren kívüli keresetindításra, és a Bizottságot sem hatalmazza fel a vámok és hozzáadottérték-adó beszedésének területén végrehajtási intézkedések meghozatalára. E tekintetben a fellebbezők észrevételezik, hogy az EK 211. cikk nem általános felhatalmazási rendelkezés, amely megfosztaná jelentőségétől az EK 7. cikket. Mivel tehát véleményük szerint a vitatott határozatok nyilvánvalóan jogellenesek, az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítéletnek (hivatkozás fent) megfelelően az Elsőfokú Bíróságnak meg kellett volna állapítania a megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságát.

87 Ami a FNAB és társai kontra Tanács ügyben hozott, az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 87. és 88. pontjában felhívott végzést (hivatkozás fent) illeti, a fellebbezők kifejtik, hogy a Bíróság akkor, amikor e végzés 40. pontjában „az EK-Szerződésben kifejezetten rögzített elfogadhatósági feltételek"-re utalt, az EK 230. cikk negyedik bekezdésére gondolt, függetlenül attól, hogy kivételes körülmények között a jogszerűség bármiféle látszatát nélkülöző intézkedések megsemmisítési keresettel megtámadhatók-e.

88 A fellebbezők azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság mindenképpen tévesen alkalmazta a különösen a Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. október 9-én hozott ítéletből (hivatkozás fent) és a C-325/91. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1993. június 16-án hozott ítéletből (EBHT 1993., I-3283. o.) következő ítélkezési gyakorlatot, és lényeges alaki előírást sértett meg azzal, hogy az elfogadhatóság kérdését nem az ügy érdemével együtt vizsgálta.

89 A Bizottság úgy ítéli meg elsősorban, hogy e jogalap elfogadhatatlan, mert a kifejtett érvek csupán az első fokon felhozottak megismétlése.

90 A Bizottság megjegyzi másodsorban, hogy az Elsőfokú Bíróság előtt az EK 230. cikk második bekezdése alapján keresetindítási joggal rendelkező felek, amelyek intézményi jogköreit a Bizottság hatáskörre vonatkozó egyoldalú állásfoglalása közvetlenül érinti, egyértelműen támogatták a Bizottság jogát a vitatott határozatok meghozatalára. Ezenkívül a Bizottság maga is emlékeztetett az EK 282. cikkben részére biztosított, a Közösség képviseletére vonatkozó jogára, amely véleménye szerint annak az általános elvnek az alkalmazása, miszerint a Közösséget egyedül a Bizottság jogosult bíróságok előtt képviselni. A District Courthoz benyújtott elutasítási kérelemre adott választ a Bizottság az EK 211. cikkre, valamint az EK-Szerződés egyéb cikkeire alapította. Mivel tehát a Bizottság – legalábbis első ránézésre – rendelkezik az illető hatáskörrel, nem állítható, hogy a hatáskör nyilvánvaló hiányának esete forog fenn, sem pedig az, hogy a vitatott határozatok a jogszerűség bármiféle látszatát nélkülöznék.

91 Harmadsorban, ami a FNAB és társai kontra Tanács ügyben hozott végzést (hivatkozás fent), valamint azt az érvet illeti, miszerint az Elsőfokú Bíróságnak az elfogadhatóság kérdését az ügy érdemével együtt kellett volna vizsgálnia, a Bizottság emlékeztet arra, hogy valamely határozat vitatásához a jogalanynak mindenekelőtt bizonyítania kell, hogy a határozat bizonyos végleges joghatásokat váltott ki, ami szerinte jelen esetben nem áll fenn.

A Bíróság álláspontja

92 Elöljáróban, a jelen ítélet 49–52. pontjában kifejtett indokokkal azonos indokok miatt a Bizottság által emelt elfogadhatatlansági kifogást el kell utasítani.

93 Ezt követően, anélkül hogy szükség lenne annak elbírálására, hogy – az IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítéletből (hivatkozás fent) adódóan – kivételes körülmények között a jogszerűség bármiféle látszatát nélkülöző intézkedés elleni megsemmisítési keresetet elfogadhatónak kell-e nyilvánítani, meg kell állapítani, hogy ilyen helyzet jelen esetben nyilvánvalóan nem forog fenn.

94 Elegendő ugyanis e tekintetben rámutatni arra, hogy az EK 211. cikk előírása szerint a Bizottság gondoskodik az EK-Szerződés rendelkezéseinek és az e szerződés alapján hozott rendelkezéseknek az alkalmazásáról, hogy az EK 281. cikknek megfelelően a Közösség jogi személy, és hogy az EK 282. cikk – bár szövege szerint a tagállamokra korlátozódik – általános jogelv kifejeződése, úgy rendelkezik, hogy a Közösség jogképességgel rendelkezik, és e célból a Közösséget a Bizottság képviseli.

95 Ami azt a kifogást illeti, miszerint az Elsőfokú Bíróságnak az elfogadhatatlansági kifogást az ügy érdemével együtt kellett volna elbírálnia, meg kell állapítani, hogy ellentétben a fellebbezők által hivatkozott ítéletek esetével, az Elsőfokú Bíróság előtt felhozott elfogadhatatlansági kifogás alaposságának megítélése jelen ügyben nem függött a fellebbezők által az ügy érdemére vonatkozólag felhozott jogalapok elbírálásától.

96 Ezért a negyedik jogalapnak nem lehet helyt adni.

Az EK 292. cikk megsértésére alapított, ötödik jogalapról

A felek érvei

97 A fellebbezők előadják, hogy az Elsőfokú Bíróság akkor, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a District Court a Bizottságnak az illető eljárások egyesült

államokbeli elindításával kapcsolatos hatáskörére vonatkozó bármely vitát elbírálhat, az EK 292. cikkel és a szerződések rendszerével ellentétes megoldást fogadott el.

98 A közösségi jogrendszer önállóságát ugyanis minden olyan nem közösségi rendszer korlátozná, amelynek hatása kötné a Közösséget és intézményeit belső hatásköreik gyakorlása során a közösségi jog szabályainak sajátos értelmezéséhez (lásd különösen az 1/91. sz., 1991. december 14-i vélemény [EBHT 1991., I-6079. o.] 41–46. pontját és az 1/00. sz., 2002. április 18-i vélemény [EBHT 2002., I-3493. o.] 45. pontját); ez lenne a helyzet akkor, ha a District Court elbírálná, hogy a Bizottságnak volt-e hatásköre eljárást indítani harmadik államban az állítólag be nem fizetett vámok és hozzáadottérték-adó behajtására.

99 A Bizottság először is emlékeztet arra, hogy az EK 292. cikk a tagállamokra és nem a Bizottságra vonatkozik.

100 Ezután előadja, hogy a Közösség nem próbálja meg a District Courtot a közösségi jogi kérdések eldöntőjeként a Bíróság helyébe léptetni. A Bizottság felhatalmazására és hatáskörére vonatkozó valamennyi érvet, amelyet a fellebbezők előterjesztenek, a District Court ugyanúgy kezeli, mint az összes többi, a Közösség által a fellebbezők ellen indított, polgári jogi igényt érvényesítő keresetből adódó előzetes kérdést. A Bizottság szerint a District Court, ha a saját jogrendjéhez tartozó szabályok alkalmazásához a közösségi jog figyelembevétele szükséges, beszerzi az ezzel kapcsolatos összes szükséges információt.

101 Ami a bíróság megválasztását illeti, itt a Bizottság számára stratégiai kérdésről van szó; a Bizottság gondoskodik azoknak az eljárásoknak a megindításáról vagy a kifogásolt cselekmények megvalósulási helye és a majdani végrehajtás szerinti államban folyó eljárásokba való beavatkozásról. A District Court a Bizottság szerint az a bíróság, amelynek területén egyrészt egy vagy több fellebbező székhelye található, másrészt pedig a jogellenes cselekmények megvalósultak, következésképpen az elérni kívánt bírósági határozat hatékony végrehajtásának kikényszerítéséhez a legjobb helyzetben lévő bíróságról van szó.

A Bíróság álláspontja

102 Meg kell állapítani, hogy a fellebbezők állításával ellentétben, az Egyesült Államok valamely bíróságának a Bizottság e bíróság előtti keresetindításra vonatkozó hatásköréről szóló határozata nem köti a Közösséget és intézményeit belső hatáskörük gyakorlása során a közösségi jog szabályainak sajátos értelmezéséhez. Amint arra ugyanis a főtanácsnok indítványának 90. pontjában rámutatott, egy ilyen határozat csak valamely meghatározott eljárás keretében bír kötelező erővel.

103 Ebből az következik, hogy az ötödik jogalapot – mint alaptalant – el kell utasítani.

104 Mivel a fellebbezők által a fellebbezésük alátámasztására felhozott jogalapok egyike sem alapos, a fellebbezést el kell utasítani.

A költségekről

105 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 118. cikke alapján a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A fellebbező feleket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére. Az eljárási szabályzat 69. cikke 4. §-ának megfelelően, amelyet az említett 118. cikk értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, az eljárásba beavatkozó tagállamok és intézmények maguk viselik saját költségeiket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A Bíróság a fellebbezést elutasítja.**

2) **A Bíróság az R. J. Reynolds Tobacco Holdings Inc.-t, az RJR Acquisition Corp.-t, az R. J. Reynolds Tobacco Company-t, az R. J. Reynolds Tobacco International Inc.-t és a Japan Tobacco Inc.-t kötelezi a költségek viselésére.**

3) **A Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Holland Királyság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, az Európai Parlament, valamint az Európai Unió Tanácsa maguk viselik saját költségeiket.**

Aláírások